

การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมของประชาคมอาเซียน
เพื่อการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี
The Usage of ASEAN Tales as Shared Cultures Learning Media of ASEAN
Community for Perception of ASEAN Citizenship of Primary Students in
Ratchaburi Province

วนิดา ตริสวัสดิ์

Wanida Treesawat

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Muban Chom Bueng Rajabhat University
E-mail: wtreesawas@hotmail.com

Received: 2019/09/05

Revised: 2020/04/01

Accepted: 2020/04/10

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวัฒนธรรมร่วมของประชาคมอาเซียน 2) ศึกษาการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษา และ 3) วิเคราะห์การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาประเภทอนุภาคของนิทาน จำนวน 25 เรื่อง นำมาสังเคราะห์เพื่อหาวัฒนธรรมร่วมของประเทศอาเซียน วิธีการเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามผู้สอน จำนวน 70 คน และแบบสอบถามนักเรียน จำนวน 200 คน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) วัฒนธรรมร่วมของประเทศอาเซียนมี จำนวน 2 ประเภท ได้แก่ อนุภาคที่เกี่ยวกับตำนาน และอนุภาคที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต 2) การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.56, S.D. = .32) โดยมีการรับรู้เกี่ยวกับอาชีพอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{x}$ = 4.03, S.D. = .64) และ 3) การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.73, S.D. = .40) โดยมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้านจากนิทานอาเซียนเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{x}$ = 4.17, S.D. = .71)

คำสำคัญ: นิทานอาเซียน/ วัฒนธรรมร่วม/ พลเมืองอาเซียน/ นักเรียนประถมศึกษา/ จังหวัดราชบุรี

Abstract

This research aimed to: 1) study shared cultures of ASEAN Community, 2) study primary school students' perception of ASEAN citizenship, and 3) analyze the usage of ASEAN tales as learning media for the perception of ASEAN citizenship of primary school students in Ratchaburi Province. This study was mixed-methods research. The qualitative method was used to analyze the motifs of 25 tales, and synthesize them in order to find shared cultures of ASEAN Community. In the quantitative method, 70 primary school teachers and 200 primary school students in Primary Educational Service Area (PESA) 1, Ratchaburi Province, were requested to fill out the questionnaire. The data, analyzed using descriptive statistics, were percentage, frequency, mean, and standard deviation.

The findings revealed that 1) there were 2 categories of shared cultures of ASEAN Community, which were legend motifs and lifestyle motifs, 2) the perception of ASEAN citizenship from ASEAN tales in overall was at a high level ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = .32) The perception of occupations was in the first rank at a high level ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = .64) 3) the usage of ASEAN tales as learning media for the perception of ASEAN citizenship of primary school students in overall was at a high level ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = .40) The first was the perception of learning people's lifestyles in neighboring countries from ASEAN tales ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = .71).

Keywords: ASEAN tales/ Shared culture/ ASEAN citizen/ Primary students/ Ratchaburi Province

บทนำ

นิทานเป็นเรื่องเล่าที่มีเนื้อเรื่องหลากหลายซึ่งผู้เล่าผูกเรื่องขึ้นด้วยภูมิปัญญาของตน ใช้เล่าเพื่อจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ตามโอกาสและสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของนิทาน เช่น ความเป็นอยู่ จารีตประเพณี ความเชื่อ ถิ่นฐานบ้านเรือน นิทานจึงเป็นสื่อหรือช่องทางในการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมและวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ดังเช่นนิทานอาเซียนก็เป็นช่องทางในการเรียนรู้ผู้อื่นในสังคมและวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านในอาเซียนด้วยเช่นกัน ปัจจุบันอยู่ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้สามารถใช้นิทานสร้างการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ เช่น เล่าให้ฟัง ฟังจากแผ่นซีดีหรือรายการวิทยุ รับชมจากรายการโทรทัศน์ รับชมจากสื่อวีดิทัศน์หรือจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ฯลฯ นิทานจึงเข้าถึงเด็กได้ง่าย สร้างความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่

ต้องการส่งไปให้เด็กได้อย่างดี โดยเฉพาะการเรียนรู้วัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและสนุกสนานผ่านนิทานอาเซียน การเล่านิทานจึงเป็นช่องทางหรือวิธีการทำความรู้จักประเทศเพื่อนบ้านที่ง่ายและสนุกที่สุด เพราะนิทานหรือเรื่องเล่าของประเทศนั้น ๆ สะท้อนให้เห็นมิติที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ทัศนคติ ความเชื่อ การสั่งสมและถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าของบรรพชนผ่านวัฒนธรรมการบอกเล่าการฟัง จนมาถึงการปรับเปลี่ยนพัฒนาเป็นรูปแบบของนิทานยุคดิจิทัลดังกล่าว นิทานอาเซียนจึงเป็นประตูสู่วัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนได้อย่างดี (พัชรภรณ์ ปัญญาวิภากร. 2556)

อาเซียนมีจุดร่วมที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การเป็นพลเมืองอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของประชาคมอาเซียนที่กำหนดสิทธิและพันธกรณีต่าง ๆ ให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้พลเมืองของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างทั้งแนวคิด ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน (กฎบัตรอาเซียน. 2558) กลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างพลเมืองอาเซียน คือ ให้การศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรของแต่ละประเทศให้ตระหนักรู้ถึงการเชื่อมโยงด้านต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการรวมตัวกัน และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการสร้างอนาคตที่ดีให้เกิดขึ้นทั่วภูมิภาค องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ministers of Education Organization: SEAMEO) และอาเซียน จึงได้ร่วมมือกันพัฒนาคู่มือหลักสูตรอาเซียนให้เยาวชนอาเซียนใช้เป็นคู่มือเรียนรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษาและศาสนา อันจะนำไปสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนที่มีวิสัยทัศน์เป็นหนึ่งเดียวกัน กรณีประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน ได้นำคู่มือหลักสูตรอาเซียนมาใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาอาเซียน สร้างสำนึกร่วม ปลุกฝังความเป็นเจ้าของ และความภาคภูมิใจร่วมกันในความหลากหลายของอาเซียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองในอนาคตและเห็นคุณค่าของการที่ตนเองมีจุดยืนในอาเซียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2557, หน้า 3, 6)

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน คือ เมียนมาร์ การขับเคลื่อนเพื่อเตรียมพร้อมและก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของจังหวัดราชบุรีได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยดำเนินการตามยุทธศาสตร์ประเทศ (Country strategy) หน่วยงานด้านการศึกษาของจังหวัดราชบุรีได้แสดงบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติเหมาะกับการเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับอาเซียนเข้าไปในหลักสูตร จัดหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน เห็นได้จากกิจกรรมบางส่วน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี ทั้งเขต 1 และเขต 2 เช่น การจัดค่ายฤดูร้อน สำหรับนักเรียนให้มีทักษะภาษาอังกฤษ การพัฒนาทักษะการสื่อสาร 2 ภาษาสำหรับครูผู้สอนทุก

ระดับชั้น ฯลฯ (สำนักงานจังหวัดราชบุรี. 2559) มีการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน เช่น การประเมินนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านท่ามะขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่เข้าร่วม กิจกรรมอาเซียนสัญจร ครั้งที่ 2 พบว่า แม้นักเรียนจะอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างไกล แต่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอาเซียนในระดับที่น่าประทับใจ มีทัศนคติที่ดีกับอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งพร้อมเปิดรับข้อมูลใหม่ ๆ โดยเฉพาะพัฒนาการในอาเซียน (กรมอาเซียน. 2557) สำหรับนักเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ จะมีการเรียนรู้วัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนได้มากน้อยเพียงใด และมีการรับรู้ในการเป็นพลเมืองอาเซียนหรือไม่ อย่างไร เป็นประเด็นที่ควรหาคำตอบ อันจะนำไปสู่ ความพร้อมในการเป็นพลเมืองอาเซียนต่อไป

ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมประชาคมอาเซียนยังเป็นเรื่อง จำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยได้เข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว การเปิด เสริมด้านต่าง ๆ นำมาซึ่งการเคลื่อนย้ายทุน เช่น เงินทุน ทุนทางวัตถุ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ฯลฯ ที่ไม่ยึดติดกับพื้นที่และเวลา เป็นการเปิดพรมแดนให้พลเมืองอาเซียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อสร้าง ความเป็นหนึ่งเดียว (หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม) ให้เกิดขึ้น เด็ก ๆ จะเป็นกลุ่มที่ เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองอาเซียนที่สามารถร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวได้ในอนาคต การใช้นิทานซึ่งเป็นสื่อการ เรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กจะเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่ช่วยสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมของประชาคม อาเซียน สร้างความเข้าใจเพื่อนบ้านเพื่อเป็นพลเมืองของอาเซียนที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ผู้วิจัยจึงเห็น ความสำคัญในการศึกษาการใช้นิทานอาเซียนเพื่อเป็นสื่อในการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของ นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี อันจะนำไปสู่การเป็นหนึ่งเดียวกันดังกล่าวได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมร่วมของประชาคมอาเซียนผ่านนิทานอาเซียน
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี จากนิทานอาเซียน
3. เพื่อวิเคราะห์การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อเพื่อการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของ นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1.1 ประชากรกลุ่มแรก คือ นิทานอาเซียนจากประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ

ผู้วิจัยสำรวจนิทานระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 คัดเลือกนิทานที่นำมาใช้ในการวิจัย

โดยสำรวจนิทานที่ตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในรูปแบบหนังสือนิทานหรือหนังสือเล่มของสำนักพิมพ์ต่างๆ ในประเทศไทยที่พิมพ์เป็นภาษาไทยหรือนิทานสองภาษา (ไทยและอังกฤษ) นิทานที่นำเสนอในเว็บไซต์ สื่อวีดิทัศน์ และภาพยนตร์การ์ตูนที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ เช่น เว็บไซต์ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม หรือเผยแพร่ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ พบนิทานตามเกณฑ์ที่สำรวจ จำนวน 60 เรื่อง

กลุ่มตัวอย่างนิทานอาเซียน ได้มาจากแบบสอบถามผู้สอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อการเรียน การสอนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี เขต 1 จำนวน 70 คน เกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกนิทาน คือ รายวิชาที่ใช้นิทานเป็นสื่อการสอน ลักษณะการนำนิทานไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และชื่อนิทานที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีนิทานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 เรื่อง

1.2 ประชากรกลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี ทั้งเขต 1 และเขต 2 มีจำนวนนักเรียน ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2560 รวมทั้งสิ้น 48,402 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. 2560 และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. 2560) มีจำนวนโรงเรียน 332 โรง (ไม่รวม โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา)

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ศึกษา ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555, หน้า 81-83) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) เลือกเขตพื้นที่การศึกษาด้วย วิธีการจับสลาก เขตที่สุ่มได้ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ประกอบด้วย โรงเรียนในอำเภอเมืองราชบุรี อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง และอำเภอบ้านคา ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2560 จำนวนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีจำนวน รวมทั้งสิ้น 24,473 คน จำนวนโรงเรียนรวมทั้งสิ้น 180 โรง ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 107 โรง ขนาดกลาง จำนวน 67 โรง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่มาก จำนวน 6 โรง (ไม่รวมโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา)

ขั้นที่ 2 ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เลือกโรงเรียนทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่นำนิทาน อาเซียนมาใช้เป็นสื่อหรือใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อแจกแบบสอบถามให้นักเรียนที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง คือ นักเรียนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้นิทานเป็นสื่อหรือเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน โดย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา จำนวน 200 คน ประกอบด้วย นักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 100 คน นักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างละ 50 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 วัฒนธรรมร่วมของอาเซียน

2.2 การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

2.3 การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methodology) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประเภทอนุภาคของนิทาน เพื่อหาวัฒนธรรมร่วมของประเทศอาเซียน และวิธีการเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้นิทานอาเซียนในกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอน และแบบสอบถามการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามชุดที่ 1 เพื่อถามผู้สอนเกี่ยวกับการใช้นิทานอาเซียนในกิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นที่สอน และแบบให้เติมข้อความตามความเป็นจริง ได้แก่ ชื่อโรงเรียนที่สังกัด ส่วนที่ 2 การใช้นิทานอาเซียนในการเรียนการสอน เป็นคำถามแบบเลือกตอบ คือ มี หรือไม่มีการใช้นิทานอาเซียน แบบให้เติมข้อความตามความเป็นจริง คือ ชื่อวิชา/กลุ่มสาระวิชาที่ใช้นิทานอาเซียน และแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ ลักษณะการใช้นิทานอาเซียน และชื่อเรื่องนิทานอาเซียน

2. แบบสอบถามชุดที่ 2 เพื่อถามนักเรียนประถมศึกษา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ศาสนา และแบบให้เติมข้อความตามความเป็นจริง คือ ชื่อโรงเรียน ส่วนที่ 2 นิทานอาเซียนและการรับรู้นิทานอาเซียน เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ นิทานอาเซียนที่รู้จักและการรับรู้นิทานอาเซียน ส่วนที่ 3 การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี เป็นคำถามแบบแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ และส่วนที่ 4 การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษา เป็นคำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้วยการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แบบอัลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Lee Joseph Cronbach) (ธานินทร์ ติลปจารย์. 2555, หน้า 75) การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียนได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha) เท่ากับ 0.772 และการใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.706

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กลุ่มนิทานอาเซียน ผู้วิจัยสำรวจนิทานอาเซียนระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2560 จากห้องสมุด ศูนย์หนังสือ ร้านหนังสือ เว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก เพจแนะนำหนังสือ เพจนิทาน ฯลฯ บันทึกรายชื่อนิทานของแต่ละประเทศในสมุดบันทึก นำรายชื่อนิทานมาสร้างแบบสอบถาม ชุดที่ 1 เกี่ยวกับนิทานที่ใช้เป็นสื่อหรือเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเรียนการสอน ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 แจกให้ผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายระหว่าง เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 นำรายชื่อที่ได้จากผลการสำรวจมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างนิทาน ที่ใช้เป็นสื่อหรือเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ใช้แบบสอบถามชุดที่ 2 แจกให้นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยและทีมงาน ได้แก่ นักศึกษาที่ฝึกสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 ร่วมกันแจกแบบสอบถาม เมื่อรับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วน ของแบบสอบถามจนครบจำนวนที่ต้องการ และนำไปใช้วิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนิทานอาเซียน ใช้การจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา ตีความ และสังเคราะห์เป็นบทสรุป โดยวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดดัชนี อนุภาคนิทานพื้นบ้าน (Motif-Index of Folk Literature) ของสติธ ธรอมป์สัน (Stith Thompson) นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์หาวัฒนธรรมร่วมของอาเซียนที่สะท้อนผ่านอนุภาคที่ปรากฏในนิทาน ส่วนการ วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายระดับคะแนนการรับรู้คือ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีการรับรู้หรือเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีการรับรู้หรือเห็นด้วย อยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีการรับรู้หรือเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีการรับรู้หรือเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีการรับรู้หรือเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555, หน้า 75)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาวัฒนธรรมร่วมของประชาคมอาเซียนผ่านนิทานอาเซียน

ผลการศึกษา พบว่า มีอนุภาคที่เป็นลักษณะวัฒนธรรมร่วมของประเทศอาเซียน จำนวน 2 ประเภท คือ อนุภาคที่เกี่ยวกับตำนาน ประกอบด้วย การบอกเล่าถึงกำเนิด ที่มา หรือเรื่องเล่าสิ่งต่าง ๆ การอธิบายที่มาของสัตว์คือค่างควา การบอกเล่าที่มาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และอนุภาคที่เกี่ยวกับ

วิถีชีวิต ประกอบด้วย วิถีชีวิตที่บอกเล่าถึงความเชื่อ แบ่งออกเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ คาถาเวทมนต์ ของวิเศษ อำนาจและนิมิต ความรักและคำสาป ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ประกอบด้วย เทวดา นางฟ้า พระพรหม พระอิศวร พระอินทร์ รวมทั้งอสูร ยักษ์ อสุรกาย ความเชื่อเกี่ยวกับ ปาฏิหาริย์ สิ่งแปลกประหลาด และความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง การเสี่ยงทาย วิถีชีวิตที่บอกเล่าถึงความ เป็นอยู่ การทำหน้าที่ การดำเนินชีวิตที่บอกเล่าเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีกรรม และอนุภาค เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่บอกเล่าข้อคิด คติ คำสอน ประกอบด้วยการทำความดี การบอกเล่าถึงความเฉลียวฉลาด และความโกรธ ผลการวิเคราะห์แสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประเภทของอนุภาคที่เป็นวัฒนธรรมร่วมในนิทานอาเซียน

ประเทศ	ตำนาน ที่มา บรรพบุรุษ			วิถีชีวิต: ความเชื่อ				ความเป็นอยู่			คติ		
	สถานที่ สิ่งของ	สิ่งมี ชีวิต	ธรรม ชาติ	สิ่งเหนือ ธรรมชาติ	เทพเจ้า	ปาฏิหาริย์	โชค	ท่ามา หากิน	การทำ หน้าที่	เทศ กาล	ฉลาด	โกรธ	ความดี
มาเลเซีย										/	/	/	
ลาว	/			/	/			/		/			
กัมพูชา			/		/			/	/		/		
ฟิลิปปินส์		/				/					/	/	
เมียนมา							/	/	/	/	/	/	/
บรูไน						/	/	/	/		/	/	/
เวียดนาม			/	/	/		/	/	/	/	/		/
ไทย	/	/			/			/	/	/		/	/
สิงคโปร์	/			/	/	/		/	/	/	/		
อินโดนีเซีย	/			/	/			/			/	/	/

ประเภทของอนุภาคในนิทานอาเซียนที่เกี่ยวกับตำนานตามตารางที่ 1 เป็นตำนานหรือที่มาของสถานที่และสิ่งของมากที่สุด คือ นิทานของลาว ไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ส่วนอนุภาคที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตพบสอดแทรกอยู่ในนิทานของประเทศ อาจเป็นคุณลักษณะเกี่ยวกับความเชื่อ ความเป็นอยู่ หรือคติคำสอนต่าง ๆ อนุภาคในนิทานเหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมร่วมของประเทศในอาเซียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองอาเซียนตามคู่มือหลักสูตรอาเซียนระดับประถมศึกษา กล่าวคือ การรู้จักกำเนิด หรือตำนานของสิ่งต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สถานที่สำคัญจากเรื่องราวตำนาน ภูเขา ชื่อสถานที่ในเมืองปากเซของนิทานลาว ความเป็นมาของประเทศจากเรื่องกำเนิดสิงคโปร์ของนิทานสิงคโปร์ สถานที่ชื่อท่าเตียนของนิทานไทย ตำนานรูปปั้นลาร่า จงกรัง ในวิหารปรัมบานันจากเรื่องพระธิดาลอรากัลยัักษ์ของนิทานอินโดนีเซีย การรู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ชื่อสัตย์ ขยัน เป็นผู้นำผู้ตาม มีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งจะมีคล้ายคลึงกันทุกประเทศ

แต่จะแตกต่างในรายละเอียดของเทพเจ้าที่ผู้คนในถิ่นนั้น ๆ เคารพนับถือ เช่น พระอิศวรจากเรื่องท่าเตียน ในนิทานไทย ตาพรหมหรือพระพรหมจากเรื่องสรวงสวรรค์ของลูกคางคกในนิทานเวียดนาม การใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา ทำให้ตัวละครในนิทานเอาตัวรอดหรือพ้นจากภัยอันตรายได้ เช่น เรื่องกระต่ายเจ้าปัญญาของเมียนมา เรื่อง (ลูก) กระเจงน้อยกับกระเจ้ กระเจงหัวใส่กับเสื้อเชือกของมาเลเซีย เรื่องกระเจงเจ้าปัญญาของอินโดนีเซีย เรื่อง สิงโตกับกระต่ายของเวียดนาม ฯลฯ นิทานเหล่านี้มีคุณค่าที่สำคัญร่วมกัน คือ ความเอื้ออาทร การมีสติเมื่อพบกับปัญหาและรู้จักใช้ไหวพริบเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตัวเอง

2. การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรีจากนิทานอาเซียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = .32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก จำนวน 16 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 14 ข้อ โดยมีการรู้จักอาชีพของคนในประเทศอาเซียนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = .64) รองลงมา คือ การรู้จักธรรมชาติของประเทศอาเซียน เช่น สัตว์ พืช ถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = .60) และอันดับสุดท้าย คือ การรับรู้คุณค่าของความไม่โลภอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.19$, S.D. = .85) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาจากนิทานอาเซียน

อันดับที่	การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียน		S.D.	ระดับ
1	การรู้จักอาชีพของคนในประเทศอาเซียน	4.03	.64	มาก
2	การรู้จักธรรมชาติของประเทศอาเซียน เช่น สัตว์ พืช ถิ่นที่อยู่อาศัย	3.97	.60	มาก
3	การรู้จักลักษณะการตั้งถิ่นฐานของคนในประเทศอาเซียน	3.90	.79	มาก
4	การรู้จักการดำรงชีวิตของคนในประเทศอาเซียน	3.88	.74	มาก
5	การรับรู้คุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข	3.82	.80	มาก
6	การรับรู้วิธีเอาตัวรอดด้วยปัญญา/ความสามารถ	3.79	.91	มาก
7	การรับรู้ลักษณะภูมิประเทศของเพื่อนบ้านอาเซียน	3.78	.82	มาก
8	การรับรู้คุณค่าของการเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต	3.75	.83	มาก
9	การรับรู้คุณค่าของการเป็นคนมีความรับผิดชอบ เอาใจใส่/ทำหน้าที่ของตนเอง	3.74	.73	มาก
10	การรับรู้การเป็นผู้นำที่ดีและผู้ตามที่ดี	3.72	.83	มาก
11	การรับรู้การแบ่งปันของคนในประเทศอาเซียน เช่น พระราชา ทหาร ขุนนาง ทาส ไพร่	3.70	.77	มาก
12	การรับรู้ความเป็นมาของประเทศอาเซียน	3.59	.86	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อันดับที่	การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
13	การรับรู้ความเชื่อของประเทศอาเซียน เช่น เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา นางฟ้า ภูตผี โขคลาง	3.58	.69	มาก
14	การรับรู้ตำนานการเกิดสถานที่สำคัญและบุคคลสำคัญของประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน	3.58	.69	มาก
15	การกำหนดเป็นแบบอย่างที่ดีตามตัวอย่างในนิทานของประเทศอาเซียน	3.56	.74	มาก
16	การรับรู้คุณค่าของการเป็นคนขยัน หนักเอาเบาสู้	3.55	.99	มาก
17	การรับรู้คุณค่าของการเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมจากนิทานอาเซียน	3.46	.86	ปานกลาง
18	การรู้จักประเพณีวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน	3.45	.76	ปานกลาง
19	การรับรู้คุณค่าของการเป็นคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.44	.88	ปานกลาง
20	การรับรู้คุณค่าของการเป็นคนกตัญญู/รู้คุณคน	3.43	.87	ปานกลาง
21	การรับรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลและสังคม	3.42	.80	ปานกลาง
22	การรับรู้คุณค่าของการรักษาสัจจะ	3.42	.85	ปานกลาง
23	การรับรู้ว่าการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติทำให้สังคมสงบสุข	3.39	.76	ปานกลาง
24	การรับรู้ว่าผู้ทำความผิดจะได้รับการลงโทษ	3.39	.80	ปานกลาง
25	การสามารถพัฒนาตนเอง	3.37	.86	ปานกลาง
26	การรับรู้หลักคำสอนทางศาสนาของประเทศอาเซียน	3.32	.86	ปานกลาง
27	การรับรู้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน	3.31	.90	ปานกลาง
28	การรับรู้คุณค่าของการยกย่องผู้มีวิชาความรู้/ความกล้าหาญ	3.31	.87	ปานกลาง
29	การรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	3.25	.86	ปานกลาง
30	การรับรู้คุณค่าของความไม่โลภ	3.19	.85	ปานกลาง
การรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียนโดยรวม		3.56	.32	มาก

3. การวิเคราะห์การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อเพื่อการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = .40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้านเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = .71) รองลงมา คือ การใช้นิทานอาเซียน เช่น หนังสือการ์ตูน สื่อวีดิทัศน์ ในห้องสมุดของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = .69) และอันดับสุดท้าย คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญและสถานที่สำคัญของประเทศเพื่อนบ้าน ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = .83) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษา

อันดับที่	การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้าน	4.17	.71	มาก
2	การใช้นิทานอาเซียน เช่น หนังสือการ์ตูน สื่อวีดิทัศน์ ในห้องสมุดของโรงเรียน	4.00	.69	มาก
3	การให้คุณครูเล่านิทานอาเซียนแทรกในบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนในวิชาต่าง ๆ	3.83	.69	มาก
4	การเรียนรู้เกี่ยวกับการทำความดีและผลของการทำความดีของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้าน	3.75	.68	มาก
5	การใช้นิทานอาเซียน เช่น หนังสือการ์ตูน สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อการเรียนรู้นอกเวลา	3.73	.75	มาก
6	การเรียนรู้ความสัมพันธ์ของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้าน	3.72	.81	มาก
7	การนำนิทานอาเซียน เช่น หนังสือการ์ตูน สื่อวีดิทัศน์ เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาเกี่ยวกับอาเซียน	3.71	.76	มาก
8	การใช้นิทานอาเซียน เช่น หนังสือการ์ตูน สื่อวีดิทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาเซียน	3.69	.79	มาก
9	การเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศเพื่อนบ้าน	3.68	.78	มาก
10	การเรียนรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้าน	3.68	.73	มาก
11	การเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำ-ผู้ตามของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้าน	3.65	.80	มาก
12	การเรียนรู้เกี่ยวกับความเหมือนความต่างทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน	3.64	.81	มาก
13	การเรียนรู้เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้าน	3.61	.80	มาก
14	การเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ครอบครัวยุทธศาสตร์ และสังคมของประเทศเพื่อนบ้าน	3.58	.80	มาก
15	การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญและสถานที่สำคัญของประเทศเพื่อนบ้าน	3.55	.83	มาก
การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนโดยรวม		3.73	.40	มาก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อได้ ดังนี้

1. การศึกษาวัฒนธรรมร่วมของประชาคมอาเซียนผ่านนิทานอาเซียน พบว่า มีอนุภาค จำนวน 2 ประเภท ได้แก่ อนุภาคที่เกี่ยวกับตำนานและอนุภาคที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมร่วมของประชาคมอาเซียนที่แสดงถึงคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองอาเซียนคือ การรู้จักกำเนิด หรือตำนานของสิ่งต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน การรู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ มีความเป็นผู้นำผู้ตาม มีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา เอาตัวรอดหรือพ้นจากภัยอันตรายได้ ความเอื้ออาทร การมีสติเมื่อพบกับปัญหาและรู้จักใช้ไหวพริบเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตัวเอง
2. การศึกษาการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรีจากนิทานอาเซียน พบว่า การรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = .32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก จำนวน 16 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 14 ข้อ โดยมีการรู้จักอาชีพของคนในประเทศอาเซียนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = .64) รองลงมา คือ การรู้จักธรรมชาติของประเทศอาเซียน เช่น สัตว์ พืช ฤดูกาล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = .60) และอันดับสุดท้าย คือ การรับรู้คุณค่าของความไม่โลภอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.19$, S.D. = .85)

3. การใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = .40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในประเทศเพื่อนบ้านเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = .71) รองลงมา คือ การใช้นิทานอาเซียน เช่น หนังสือการ์ตูน สื่อวีดิทัศน์ ในห้องสมุดของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = .69) และอันดับสุดท้าย คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญและสถานที่สำคัญของประเทศเพื่อนบ้าน ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = .83)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า นิทานอาเซียนที่นำมาศึกษาพบลักษณะวัฒนธรรมร่วมของประเทศอาเซียนจำนวน 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ อนุภาคที่เกี่ยวกับตำนาน และอนุภาคที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ซึ่งศราพร ณ ถลาง (2552, หน้า 51) อธิบายว่า อนุภาคเหล่านี้สะท้อนความคิดที่เป็นสากลของมนุษย์โดยไม่จำกัดกาลและเทศะ สามารถผลิตซ้ำหรือคิดใหม่ได้ตลอดเวลา ดังเช่นผลการศึกษานิทานของเมียนมาจากการเรียบเรียงของ “นุ-หยิง” พบอนุภาคความพิเศษมากที่สุด (สุนันทา เทศสุข และบาร์นิ บุญทรง. 2559) นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นพบรูปแบบนิทาน จำนวน 12 ประเภท คือ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานวีรบุรุษ นิทานประจักษ์ นิทานอธิบายเหตุ นิทานเทพปกรณัม นิทานคติ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานมุขตลก นิทานศาสนา นิทานเรื่องผี และนิทานเข้าแบบ (นภสินธุ์ แผลงศร. 2555) เช่นเดียวกับนิทานพื้นบ้านไทยจังหวัดนครราชสีมาและนิทานพื้นบ้านลาวแขวงเวียงจันทน์และแขวงไชยบุรี จำแนกออกได้เป็น 11 ประเภท คือ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานวีรบุรุษ นิทานประจักษ์ นิทานอธิบายเหตุ นิทานปรัมปรา นิทานสัตว์ นิทานมุขตลก นิทานศาสนา นิทานผี และนิทานเข้าแบบ เช่น นิทานลูกโซ่ นิทานไม่รู้จบ (จิรัฐพร ไทยงูเหลือม. 2557) ผลการศึกษานิทานเหล่านี้แสดงถึงลักษณะที่เป็นสากล มีลักษณะร่วมกันที่สามารถสะท้อนความคิดและจินตนาการของมนุษย์ได้โดยไม่แบ่งแยกกลุ่มชน

2. ผลการวิจัย พบว่า วัฒนธรรมร่วมของประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนสามารถแสดงถึงคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองอาเซียน เป็นไปตามเนื้อหาของคู่มือหลักสูตรอาเซียนในกรอบการศึกษาต่าง ๆ คือ กรอบความรู้เกี่ยวกับอาเซียน มีเนื้อหาของนิทานอาเซียนที่กล่าวถึงภูมิศาสตร์ ลักษณะภูมิประเทศ หรือสภาพแวดล้อม และบอกเล่าความเป็นมาของสถานที่สำคัญ ความเป็นมาของประเทศ เรื่องเล่าหรือตำนานที่เกี่ยวกับธรรมชาติ อาหาร การทำมาหากิน ชนชั้นของบุคคล สถานที่อยู่อาศัย การ

ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่และความเชื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งเหนือธรรมชาติ โชคลาง ฯลฯ สอดแทรกอยู่ในนิทานของประเทศต่าง ๆ ด้วย ช่วยให้นักเรียนที่รับรู้นิทานอาเซียนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมผ่านเรื่องราวในนิทานอาเซียนแต่ละเรื่องได้ อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดแนวคิดการทำงานร่วมกันของพลเมืองอาเซียน ซึ่งเป็นไปตามกรอบการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย โดยเนื้อหาของนิทานแต่ละเรื่องบอกเล่าถึงอัตลักษณ์ที่หลากหลายของประชาชนในอาเซียน สร้างการรับรู้ให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของความหลากหลาย เกิดการเรียนรู้สิ่งที่เหมือนกัน เช่น ภูมิประเทศที่เป็นป่า ภูเขา เกาะ แผ่นดิน ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ความรู้ในอาชีพ ขนบธรรมเนียมท้องถิ่น ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ฯลฯ นำมาเชื่อมโยงกับความแตกต่างในการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับการเป็นพลเมืองของภูมิภาคอาเซียนในอนาคต ตามกรอบการเชื่อมโยงโลกและท้องถิ่น อันเป็นการเตรียมนักเรียนให้เป็นประชาชนในฐานะพลเมืองของชุมชน ท้องถิ่น ประเทศ และภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งสอดคล้องกับกรอบการส่งเสริมความเสมอภาคเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันและการทำงานร่วมกันของประเทศในประชาคมอาเซียนอย่างเสมอภาค (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2557)

3. ผลการวิจัยการรับรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนจากนิทานอาเซียน พบว่า มีการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการรับรู้เกี่ยวกับอาชีพของคนในประเทศอาเซียนจากนิทานอาเซียนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ การรับรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของประเทศอาเซียนอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ การรับรู้คุณค่าของความไม่โลภจากนิทานอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาที่ผ่านมามีการศึกษาสภาพความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา มีข้อค้นพบที่แตกต่างออกไป คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียนอยู่ในระดับมาก แต่ยังต้องสร้างความเข้าใจเรื่องการเมืองและความมั่นคงในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยให้ช่วยเหลือกันแต่ไม่ก้าวล่วงเรื่องการเมือง ด้านทักษะความเป็นพลเมืองอาเซียนเยาวชนไทยส่วนใหญ่มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ทักษะการทำงานกับผู้อื่น และเจตคติการเป็นพลเมืองอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ภาพรวมของความรู้ในอาเซียนอยู่ในระดับมาก ขณะที่ยังต้องปรับเรื่องการเคารพผู้อื่น (วิสูตร โพธิ์เงิน. 2560)

4. ผลการวิจัยการใช้นิทานอาเซียนเป็นสื่อการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียนของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศเพื่อนบ้านจากนิทานอาเซียนเป็นอันดับที่ 1 จะเห็นได้ว่า นิทานแต่ละเรื่องให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของนิทาน เช่น ความเป็นอยู่ จารีตประเพณี ความเชื่อ ถิ่นฐานบ้านเรือน ฯลฯ นิทานจึงเป็นสื่อหรือช่องทางในการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมแต่ละยุคสมัยที่ฉายภาพวัฒนธรรมประจำถิ่นของเจ้าของนิทาน การเรียนรู้นิทานจะเป็นช่องทางในการรู้จักตนเอง สามารถอธิบายตนเองได้ อาจจะบอกได้ถึงข้อดีและข้อจำกัดในสังคมและวัฒนธรรมของตน รวมทั้งการได้เรียนรู้นิทานของเพื่อนบ้านก็เป็นช่องทางในการ

เรียนรู้ผู้อื่นที่อาจจะบอกได้ถึงข้อดีและข้อจำกัดในสังคมและวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านด้วยเช่นกัน (พัชรภรณ์ ปัญญาวุฒิไกร. 2556) เช่นเดียวกับที่สายป่าน ปุริวรรณชนะ (2552) อธิบายว่าลักษณะเด่นของนิทานสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ ภูมินาม สถานที่สำคัญในท้องถิ่น และสัมพันธ์กับสังคม ได้แก่ การตั้งถิ่นฐาน การคมนาคม การค้า การประกอบอาชีพ เป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของนิทานในการธำรงอัตลักษณ์และจิตสำนึกร่วมของกลุ่มชน บทบาทในการเชื่อมประสานกลุ่มชนในพื้นที่ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข สร้างความเข้าใจสังคมที่เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งผลการวิเคราะห์งานด้านวรรณกรรมและหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กในภูมิภาคอาเซียนของพัชรภรณ์ ปัญญาวุฒิไกร (2556) พบว่า นิทานพื้นบ้านและหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กเป็นสิ่งที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมในแต่ละประเทศ เป็นสิ่งบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ และยังเป็นรากเหง้าที่สำคัญของชุมชนและประเทศนั้น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี และโรงเรียนในสังกัดใช้ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการพัฒนานักเรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนที่ดี อันเป็นการวางรากฐานให้เด็กเป็นพลังในการสร้างความเข้มแข็งให้ประชาคมอาเซียนบรรลุเป้าหมายหนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม และสร้างจิตสำนึกให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเองและของเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษาในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวัฒนธรรมอำเภอ นำองค์ความรู้จากผลงานวิจัยใช้เป็นสารสนเทศประกอบการสร้างเสริมคุณลักษณะเด็กไทยสู่ความเป็นพลเมืองอาเซียนผ่านการเล่าเรื่องที่หลากหลายในรูปแบบนิทานของประชาคมอาเซียน อันจะทำให้เด็กไทยเข้าใจวัฒนธรรมของตนและของเพื่อนบ้านจากการรับรู้ทานอาเซียน
3. สถานศึกษาต่าง ๆ มีสารสนเทศที่ใช้เป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของอาเซียนตามคู่มือหลักสูตรอาเซียน เช่น บูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีคุณลักษณะด้านความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองอาเซียน โดยสอดแทรกไว้ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กฏบัตรอาเซียน. (2558). สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.thai-aec.com>.
กรมอาเซียน. (2557). **อาเซียนสัญจร ครั้งที่ 2**. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2559, จาก <http://www.mfa.go.th>.
จิรัฐพร ไทยงูเหลือม. (2557). ลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทยกับนิทานพื้นบ้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. **วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. 6(มกราคม-มิถุนายน), 31-43.

- ธานีธร ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: หจก. บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นภสินธ์ แผลงสร. (2555). การวิเคราะห์หัตถานพื้นบ้านญี่ปุ่น. วารสารญี่ปุ่นศึกษา, 62-75. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.asia.tu.ac.th/journal/JStudies292/05> Napasin.pdf.
- พัชรภรณ์ ปัญญาวุฒิไกร. (2556). โครงการศึกษาวิเคราะห์หนังสือนิทานพื้นบ้านและนิทานอาเซียนสำหรับเด็ก. การประชุมวิชาการประจำปี 2556 (Thailand Conference on Reading 2013). สำนักงานอุทยานการเรียนรู้และมูลนิธิต่างกันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้.
- วิสูตร โพธิ์เงิน. (2560). ความเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชนไทยระดับประถมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 20(มกราคม-ธันวาคม), 246-256.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2552). ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายป่าน ปุริวรรณชนะ. (2552). ตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลาง: ความสมานฉันท์ในความหลากหลาย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลำดับที่ 134.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. (2560). ข้อมูลนักเรียน. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2560, จาก www.ratchaburi1.org/.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. (2560). ข้อมูลนักเรียน. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2559, จาก www.rb-2.net/.
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2559). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). คู่มือหลักสูตรอาเซียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุนันทา เทศสุข และบาร์นี บุญทรง. (2559). การศึกษาอนุภาคนิทานเขียนมาจากผลงานการเรียบเรียงของหนู-หยิ่ง. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 13(3), 107-122.